Dufva, H., A. Mauranen & K. Mäntylä (toim.) 2025. 50 vuotta soveltavaa kielitiedettä: näkökulmia AFinLA ry:n toimintaan. 50 years of applied linguistics in Finland: Perspectives on AFinLA and its activities. AFinLA-teema / n:o 19, 30–50.

Anna Mauranen
Helsingin yliopisto

Keskuksia ja periferioita – AFinLA kansainvälisessä kontekstissa

Nostot

- Kielentutkimus soveltaviin tarkoituksiin voi olla vanhempaa ja keskeisempää kuin yleinen kielitiede.
- Tutkimuksen vaikutteet kulkevat etupäässä yhteen suuntaan: keskuksista kohti periferioita.
- Globaaliuden edellytys on kuitenkin periferioiden osallistuminen.

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Abstract

The relations between the global and the local, the centre and peripheries are complex and changeable. Research precedes its organisations, thus applied linguistics must be older than its first mention 100 years ago by the *Linguistic Society of America* (LSA), which included it among the three major domains of linguistic inquiry. Applied linguistics was to provide a scientific basis for addressing language-related issues in society. This fundamental task has changed little in a hundred years though undergone significant proliferation of domains, along with the multiplication of related organisations. The global organisation can be regarded as a relative centre, together with major research countries. This article addresses the *Finnish Association for Applied Linguistics* (AFinLA) and its international parent organisation AILA, over some decades, relating their developments to simultaneous research trends. These reflect wider issues of globality and locality in research policies, suggesting some ensuing perils of excessive weight on the centre.

Keywords: research organisations, self-understanding of applied linguistics, relationship between local and global
Asiasanat: tieteen organisaatiot, soveltavan kielitieteen itseymmärrys, paikallisen ja globaalin suhteet

1 Johdanto

Tutkimuskäytännöt ovat muotoutuneet eri kulttuureissa eri aikoina ja eri tavoin, vaikka eurooppalainen näkemys tieteen historiasta ja tieteen määrittelystä on tullut laajalti vallitsevaksi ja yleisesti hyväksytyksi kansainvälisissä tieteellisissä organisaatioissa. Soveltava kielitiede on solahtanut tähän länsimaiseen tiedekäsitykseen sujuvasti alusta alkaen. Eurooppalaista tulkintaa tieteen historiasta on kuitenkin viime vuosina alettu kyseenalaistaa ja tieteen globaalihistoria on noussut vahvasti osaksi nuorempien tieteenhistorioitsijoiden paradigmaa (ks. esim. Poskett 2023), vaikka soveltavassa kielitieteessä tätä historiallista keskustelua ei ole ainakaan vielä juuri käyty. Tieteenhistorian uusia tuulia edustaa myös tiedon historia, joka edelleen avartaa tieteen perspektiiviä (ks. esim. Burke 2015). Globaali näkökulma on kyllä noussut keskiöön myös soveltavan kielitieteen piirissä globaalin etelän emansipatoristen liikkeiden myötä (esim. Pennycook & Makoni 2020). Tiedon historia puolestaan kattaa myös paikallisten, usein vahvojen länsimaiden perifeerisinä pitämien yhteisöjen tiedon ja myös niiden kielten tutkimusta, joka sekin on jälleen herättänyt tutkijoiden kiinnostusta jo pitempään.

Tässä artikkelissa tarkastelen etupäässä hyvin lyhyttä historiallista jaksoa, vaikka koetan kehystää sitä myös joillakin laajemmilla pohdinnoilla. Keskeisin teemani koskee keskuksien ja periferioiden suhdetta tieteellisissä organisaatioissa, erityisesti soveltavan kielitieteen alalla. Tämän teoksen aihepiirin, *Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen* (AFinLAn) historian kartoittamisen, mukaisesti pääpaino on tieteellisissä organisaatioissa, mutta koska niihin kytkeytyvät läheisesti myös tieteen ja tieteenalan kysymykset, tuon myös jonkin verran niitä mukaan siltä osin kuin ne valaisevat artikkelin teemaa eli keskuksen ja periferian suhteita. Vaikka käsittelen hiukan myös tieteen organisoitumisen historiallista taustaa, tärkein aikarajaus kulkee sen mukaan, missä olen itse ollut mukana.

Keskityn tästä syystä erityisesti vuosiin 1996–2001, jolloin olin aktiivisesti osallisena kansainvälisen soveltavan kielitieteen toiminnassa, ensin AILAn (*Association Internationale de Linguistique Appliquée*) johtokunnassa (1996-2000) ja myöhemmin (2014–2021) *Applied Linguistics* -lehden päätoimittajana. Olin myös AFinLAn hallituksessa mukana 1980-luvulta 2000-luvun alkuun, pari vuotta puheenjohtajanakin, joten niin paikallinen kuin kansainvälinenkin näkökulma tulivat omakohtaisesti tutuiksi.

Julkaistujen lähteiden lisäksi hyödynnän omia muistiinpanojani ja väistämättä omia vaikutelmiani ja muistikuviani tältä ajalta. Tällainen tutkimusote on nähdäkseni luonteva tai ainakin mahdollinen, kun olemme kartoittamassa lähihistoriallista kohdetta. Sitä voi pitää jonkilaisena osallistuvan havainnoinnin sivuhaarana ja nimittää vaikkapa "osallistuvaksi muistamiseksi". Joskus tällaiselle otteelle ei oikein löydy vaihtoehtoja: vaikkapa kokousten osanottajien muistikuvat voivat olla hyvinkin erilaisia ja pöytäkirjan kirjaus poiketa kaikista näistä. Samoin tieteellisen lehden toimittaja näkee paljon materiaalia, joka ei päädy julkaistuksi, ei ehkä edes arvioitavaksi, eikä näitä dokumentoida tai arkistoida yleisesti saataville.

Suullisia haastatteluja käytetään nykyisin tieteenhistorian tutkimusaineistona siinä missä kirjallisia muisteluitakin, joten tutkimusmenetelmänä tällainen kvalitatiivinen, yksilön osallistujaroolissa havaitsemien ilmiöiden muistaminen puoltaa paikkaansa muiden menetelmien joukossa. Tällaisten aineistojen subjektiivisuus voi olla sekä etu että haitta. Niiden kiinnostavuus piilee siinä, mikä ei tule ilmi ikään kuin objektiivisesti kirjaavista aineistoista, jotka usein esittävät tieteen julkista, "virallista" puolta. Haastattelu tai henkilökohtainen kirjallinen muistelma tuo esille tieteen tekijöiden yksilöllistä, inhimillistä kokemusta. Kääntöpuolena niissä on myös yksilön huomioiden ja muistin vinoumia, joihin vaikuttavat esimerkiksi positio ja hetki, joista käsin muistelua tehdään, tai pyrkimys koherenttiin tai mielenkiintoiseen tarinaan. Tässä tekstisssä on varmastikin havaittavissa angloamerikkalainen painotus, jota on ollut vaikea välttää, koska AILA oli hyvin angloamerikkalaisesti orientoitunut käsillä olevina ajanjaksoina ja koska AFinLAn kansainvälisiä kontakteja loivat sen alkuaikoina erityisesti anglistit. Kaiken kaikkiaan tässä artikkelissa tulokulmia on siis kolme: organisaation, tutkimuksen ja henkilökohtainen.

Paikallisen ja kansainvälisen suhteet rakentuvat eri tavoin eri tutkimusaloilla. Joillakin aloilla tutkimus perustuu olennaisesti globaalisti jaettuun dataan, kuten ilmastotutkimuksessa, toisilla, esimerkiksi hyvin teoreettisilla ja aineistosta riippumattomilla aloilla kuten matematiikka tai filosofia paikallisuus on suhteellisen vähämerkityksistä. On vielä niitäkin, jotka haluavat varjella paikallisia tuloksiaan esimerkiksi yksityisten rahoittajien taloudellisten intressien vuoksi. Ihmistieteiden eli humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla (historia, kasvatustiede, kielitieteet, yhteiskuntatieteet jne.) paikallisuus korostuu jo pelkästään tutkimuskohteiden valinnassa. Koska tutkitaan ihmisyhteisöjen ilmiöitä, on luontevaa kohdistaa katse johonkin tiettyyn yhteisöön, joka on monesti tutkijaa ympäröivä yhteisö, vaikkei toki aina. Esimerkiksi perinteinen antropologinen tutkimus on usein suuntautunut johonkin "toiseen", tutkijalle tuntemattomaan kulttuuriin, mistä soveltavalle kielitieteelle relevantti esimerkki on antropologian varhainen merkkihenkilö Franz Boas, jonka aikanaan radikaalit näkemykset ja kulttuurisen relativismin hypoteesi

ovat vaikuttaneet vahvasti myös kielentutkimukseen hänen oppilaansa Edward Sapirin kautta. Kielentutkimuksessa itsessään on myös pitkään vallinnut perinne valita kenttätutkimuksen kohteeksi tutkijalle etäinen kieli, kuten teki suomalainen G. J. Ramstedt, joka laati ensimmäisen tieteellisesti pätevänä pidetyn korean kieliopin 1939. Paikallisuuden tutkiminen kutsuu samalla täydennyksekseen vertailua perspektiivin laajentamiseksi: mikä on erityistä, mikä yleistä? Tutkimuksen pyrkimys sekä erityisen että yleisen tavoittamiseen ilmenee jollain tavoin analogisesti myös siinä, että tieteelliset organisaatiot ovat muodostuneet sekä paikallisiksi että globaaleiksi.

Keskusta ja periferia näyttäytyvät tieteen organisaatioiden suhteissa melko selvinä: kattojärjestö on samalla keskusjärjestö joka mm. edustaa alaa muiden kansainvälisten kattojärjestöjen joukossa. Jäsenjärjestöt ovat suhteessa siihen enemmän tai vähemmän periferioita. Jako tulee ikään kuin annettuna, kun organisaatiossa on kaksi pääasialllista tasoa, vaikka todellisuus on moniulotteisempi. AILAssa on esimerkiksi eurooppalainen yhteistyöverkosto, johon AFinLA osallistuu aktiivisesti. Kattojärjestöissä on kuitenkin suurempia ja pienempiä enemmän tai vähemmän vaikutusvaltaisia jäseniä, jotka puhuvat erilaisilla äänillä. Suuret tutkimusmaat ovat tavallisesti maailmanjärjestöissä vahvasti edustettuina.

Yleisemmin ajateltuna keskusta ja periferia on karkea jako, jota ihmisten toiminnassa ja käytännöissä on vaikea määritellä täsmällisesti, enkä edes tässä pyri siihen. Ne määrittyvät suhteessa toisiinsa käytäntöinä, kuten tutkimuksen maailmassa viittauksina ja mainintoina – kuka puhuu kenestä, kuka siteeraa ketä – virtausten suuntina, tietoisuuksina. Tieteen keskukset ovat niitä, jotka tyypillisesti määrittävät paradigmoja, periferiat niitä, jotka paljolti näitä paradigmoja omaksuvat. Maailman keskukset tunnistetaan yleisesti, ne näkyvät kaikkialla niin mediassa kuin tieteessä, tässäkin julkaisussa ja tässä artikkelissa. Keskuksina pidetään usein niitä alueita tai valtioita, joihin keskittyy paljon taloudellista ja poliittista valtaa. Taloudellinen valta merkitsee usein myös resursseja tutkimukselle ja töitä tutkijoille. Koska myös suurimmat tieteelliset kustantamot sijoittavat mielellään päämajansa näihin taloudellisiin valtakeskittymiin, niiden vaikutusvalta ja julkaisuvolyymi vahvistavat edelleen samoja keskuksia. Samalla ne rajoittavat tiedettä, erityisesti avoimuuden osalta, koska julkaisujen oikeudet ovat kustantajien hallussa ja siten maksumuurin takana. 2010-luvun alkupuolelta lähtien tieteen instituutioiden keskeisyydelle on otettu käyttöön myös ikään kuin ”objektiivisina” mittareina globaaleja yliopistovertailuja, ja samalla tavoin tieteellisiä julkaisuja arvotetaan monenlaisin indeksein, jotka järjestävät ne siististi numeeriselle arvoasteikolle. Suuret kansainväliset kustantamot, joiden päämajat sijaitsevat keskusten tuntumassa, hallitsevat näitäkin arvostusmittareita. Tältä makrotasolta nekin säteilevät vaikutustaan mesotason eli kansallisten ja paikallisten tutkimusinstituutioiden kautta mikrotasolle yksilöihin. Mittauksia käytetään siis monella tasolla – kilpailijoina voidaan tarkastella valtioita (Miten Suomi pärjäsi?), yliopistoja (Miten minun yliopistoni pärjäsi?) tai yksilöitä (Miten minä pärjäsin?). Kaikki tasot ovat perustellusti problematisoitavissa, ja etenkin yksilön osalta tähän usein sisältyy ongelmallinen myytti yksinäisestä tutkijalahjakkuudesta, joka ei ole aikansa, yhteiskuntansa tai tutkijayhteisönsä tuote vaan kohoaa sen yläpuolelle omiin korkeuksiinsa.

Keskusten ja periferioiden suhde myös muuttuu. Keskusorientoituneen dominanssin yksi muutoskausi alkoi orastaa AILAssa järjestötasolla sinä aikana, jolloin olin toiminnassa mukana. Se ilmeni muun muassa pyrkimyksenä rekrytoida maailmanjärjestön hallituksen jäseniä maailman eri kolkilta ja pienemmistäkin tutkimusmaista. Kehitys ei kuitenkaan ole ollut tasaista tai suoraviivaista. Organisaatioiden hyvätkään pyrkimykset eivät pysty määrittämään edustamansa tieteenalan suuntauksia, vahvuusalueita tai vaikutteiden kulkua.

2 Yleistä taustaa: tutkimus edellä, organisaatiot perässä

Kielen kuvaus meille säilyneessä muodossa on varhaisempina aikoina edellyttänyt kirjoituksen olemassaoloa, joten vanhimmat tunnetut kuvaukset perustuvat kirjoitettuihin lähteisiin. Ensimmäiset merkkijärjestelmät, joilla arvioidaan olleen yhteys puhuttuun kieleen ovat peräisin neoliittisen kauden Kiinasta n. 6600 eaa., ja vanhimpana varsinaisena kirjoitusjärjestelmänä pidetään sumerin nuolenpääkirjoitusta noin ajalta 3300 eaa. Tämä on myös vanhin, jota nykyisin pystytään tulkitsemaan (Sahala & Töyräänvuori 2022). Monien muiden tutkimusperinteiden tavoin kielentutkimuskin on siis syntynyt Euroopan ulkopuolella eikä vasta, saati yksinomaan, antiikin Kreikassa. Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että kielen tutkimisella ei ole yhtä ainoaa alkukotia, kuten ei luultavasti muillakaan tutkimusperinteillä, onhan esimerkiksi tähtitaivaan lukutaitoa ja lääkekasvien tuntemusta tarvittu kaikkialla, missä ihmisiä on liikkunut. Vanhin kielentutkimus on kaikesta päätellen perustunut hyvinkin käytännöllisiin tarpeisiin, kuten pyhien tekstien ymmärtämiseen. Sanskriitin tutkimusperinne 1000-luvulta eaa. lähtien oli merkittävä kielentutkimuksen alku, jonka päämäärä oli nimenomaan kuvata pyhiä hindulaisia tekstejä oikeaoppista rituaalikäyttöä varten perinteen säilyttämiseksi. Pañinin sanskriitin kielioppi vuoden 500 eaa. paikkeilta kuuluu ajanlaskun alkua edeltäneen vuosituhannen hindulaiseen tutkimusperinteeseen (esim. Chatterji 1985). Tätä voi hyvin nykykriteereillä pitää soveltavana tutkimuksena, kuten niitäkin tutkimustarpeita, jotka liittyvät sopimusten, veromääräysten tai hallinnollisten käskyjen tulkitsemiseen kieli- tai murrerajojen yli. Tärkeällä sijalla ovat myös olleet lääkinnälliset tekstit, joissa on kuvailtu mm. sairauksien tunnistamista ja rohtojen valmistusta. Kaksi- tai monikielisiä tekstejä, joiden tavoitteena on näiden tietojen levittäminen ja pyhien tekstien tulkinta yli kielirajojen tai mahdollisesti vieraiden kielten oppiminen muista syistä, tunnetaan myös vähintään keskiajalta paitsi Euroopasta myös esimerkiksi Aasiasta silkkitien varrelta (esim. DelTomba 2023). Vanhinta kielentutkimusta voisi siis hyvin perustein pitää soveltavana kielentutkimuksena, vaikka tuskinpa nykyistä yleisen ja soveltavan erottelua oli edes ajateltu.

Jos palataan hetkeksi kielentutkimusta yleisempään viitekehykseen, voi todeta, että vaikka tutkimusta on tehty kaikkialla maailmassa tunnetun historian aikana, tieteen organisaatiot ovat hyvinkin myöhäsyntyisiä. Vanhimpana tunnettu "learned society" (ja tämänkin tiedon taustalla saattaa piillä länsimainen, eurosentrinen katse) on *Académie des Jeux floraux,* joka perustettiin Toulousessa 1323 tutkimaan ja säilyttämään runoutta ja trubaduuriperinnettä, mistä se myöhemmin laajeni yleisemmin kirjallisuuden tutkimukseen.

Joskus tutkimusalan synnyn ja tieteellisen organisaation perustamisen väli on saattanut venyä hyvinkin pitkäksi: vaikka intialainen sanskritintutkimuksen perinne maineikkaine Pañinin kielioppeineen alkoi jo ensimmäisellä vuosituhannella eaa., Intian kielitieteellinen yhdistys (*The Linguistic Society of India*) perustettiin vasta vuonna 1928 (Chatterji 1985).

Tieteellisten organisaatioiden luonne muuttui ratkaisevasti, kun Englannissa 1660 perustettiin ensimmäinen tiedeakatemia, *Royal Society*. Sen merkitys oli käänteentekevä tieteen yhteiskunnallisen aseman määrittämiselle. Englannin lyhyeksi jäänyt tasavaltainen kausi päättyi vuonna 1660, ja ryhmä ns. luonnonfilosofeja Robert Boylen johdolla onnistui vakuuttamaan valtaan astuvan uuden kuninkaan siitä, että hänen suojeluksessaan oli aiheellista perustaa tieteellistä tutkimusta johtava yhteisö. Merkittävintä tieteen kannalta oli se, että tutkijat itse saivat määritellä tieteellisen tutkimuksen perusperiaatteet. Nämä koskivat empiiristä tutkimusta, ja pikkuhiljaa ne laajenivat yleisiksi käytännöiksi (Franzmann, Jansen & Münte 2015).

Tiedeakatemioiden perustaminen mullisti akateemista maailmaa, koska se nosti tieteellisen tutkimuksen yhteiskunnassa näkyvälle paikalle, mukaan yleiseen keskusteluun, ja takasi sille autonomian. Tapahtuman merkittävyys voi nykynäkökulmasta vaikuttaa vähäiseltä ja tieteen autonomia tuntua itsestään selvältä, etenkin, koska eurooppalaisille yliopistoille institutionaalinen autonomia oli taattu jo niiden perustamisesta lähtien sydänkeskiajalla. Toisin kuin nyt, yliopistojen tehtäviin ei kuitenkaan vuosisatoihin kuulunut tutkimus, vaan ne olivat yksinomaan opetuslaitoksia, ylimmän opetuksen tyyssijoja. Tämä koski myös niitä Euroopan ulkopuoliseen maailmaan perustettuja korkeamman opetuksen instituutioita, joita tunnetaan pitkältä ajalta mm. Itä-Aasiasta ja Mesopotamian alueelta (Lowe & Yasuhara 2017). Tutkimus ja samalla tiedepohjainen opetus tulivat osaksi yliopistoja vasta 1800-luvun alusta, ensimmäisenä Saksassa (Östling 2024).

Samalla kun Englannin Charles II vahvisti tieteenharjoittajien oikeuden määritellä tieteellinen totuus ja tieteellisen tiedonhankinnan periaatteet, hän odotti vastineeksi hyötyä muotoutumassa olevalle kansallisvaltiolle. Tämä suhde tieteen ja yhteiskunnan kesken on muodostunut vallitsevaksi länsimaisissa kansallisvaltioissa valistuksen ajasta lähtien. Se on mahdollistanut tieteelle turvatun, autonomisen aseman tyypillisissä demokratioissa, mutta samalla edellyttänyt vastavuoroista hyötyä. Suhteessa on usein ollut jännitteitä, ja Suomenkin historian aikana ovat painottuneet vaihdellen yhtäältä sivistystä ja vapaata tutkimusta korostava ideologia ja toisaalta hyötyarvoja, mieluiten välittömiä hyötyjä korostava ajattelu. Suurempia julkisia hyökkäyksiä ”tarpeetonta” tutkimusta vastaan on viimeksi tehty Suomessa 2020-luvulla ja sitä ennen esim. 1970-luvulla. Tieteellinen tutkimus tarvitsee vapautta ja institutionaalista suojelua voidakseen lähestyä ennalta-arvaamattomia kysymyksiä vailla takeita siitä, että tuloksena on merkittävää tai välitöntä hyötyä, saati toivotun suuntaisia tuloksia. Tiede voidaan kuitenkin samalla kokea potentiaalisena uhkana kulttuuriselle, poliittiselle tai taloudelliselle vallalle (ks. Franzmann et al. 2015). Tätä kirjoittaessa tieteen vapaus on jälleen uhattuna valtion ja poliittisen johdon taholta monin paikoin, jopa osassa länsimaita, kuten viime vuosikymmenet länsimaiden johtavana tutkimusmaana pidetyssä Yhdysvalloissa ja samoin Euroopassa. Monissa osissa maailmaa

tutkimus ei muutenkaan aina nauti yhteiskunnallista arvostusta tai sitä rajoitetaan poliittitista syistä (esim. Laakso 2023).

Tieteen vapauden ja poliittisten instituutioiden välisen kitkan ohella vallitsee luontainen jännite myös paikallisten toimijoiden, kuten kansallisvaltioiden, ja tieteen ajatellun universaalisen luonteen välillä. Tutkijat ovat mielellään tuoneet yhteen tietojaan, vertailleet menetelmiään ja laitteitaan mahdollisimman laajalti, mutta yhteydet ovat toteutuneet pitkään yksilöiden pikemmin kuin organisaatioiden välillä: vaikka esimerkiksi tiedeakatemioita perustettiin 1660-luvun jälkeen innokkaasti *Royal Societyn* mallin mukaan moniin maihin, ensimmäiset tiedeakatemioiden väliset kansainväliset järjestöt ilmaantuivat vasta 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. Eroja ja jännitteitä sopii odottaa myös katto-organisaatioina toimivien keskusjärjestöjen ja paikallisten jäsenjärjestöjen välillä.

3 Soveltava kielitiede järjestöineen

Kuten sanottu, kielentutkimuksen perinne ei kenties ole vanhastaan ollut yhtä tarkkaan eriytynyttä yleisiin, teoreettisiin, soveltaviin tai muihin nimettyihin tutkimusorientaatioihin kuin nykyisin. Tässä teemanumerossa Fred Karlsson analysoi varhaisempaa kielten tutkimusta Suomessa sen valossa, mitä voi nykynäkökulmasta perustellusti pitää soveltavana, vaikkei termistä oltu kuultukaan (Karlsson, tässä julkaisussa). Soveltava kielitiede -termi esiintyy ainakin *Languagen* avajaisnumerossa vuodelta 1925, mutta missä sitä on mahdollisesti viljelty sitä ennen, ei ole kirjoittajan tiedossa. Ennen kuin LSA (*Linguistic Society of America)* piti perustamiskokouksensa vuonna 1924, Yhdysvalloissa oli jo pitkään toiminut ainakin yksi merkittävä järjestö, jota voi pitää soveltavan kielitieteen edelläkävijänä: *The Modern Language Assiociation* sai alkunsa jo vuonna 1883. Se sulki ulkopuolelleen klassiset kielet, mutta kattoi nykykielten tutkimuksen koulutukselliset, tieteelliset, kirjalliset ja yhteiskunnalliset tavoitteet. Järjestön edelleen ilmestyvä, nykyään kansainvälinen julkaisu *The Modern Language Journal* ilmoittaa kotisivullaan toimivansa nykykielten tutkijoiden ja opettajien yhdyssiteenä. Lehti on edelleen myös säännöllisesti esillä soveltavan kielitieteen suurissa konferensseissa.

LSA:n perustamiskokouksessa Leonard Bloomfield totesi, että yksi kielitieteen ydintehtävä on toimia yhteiskunnan palveluksessa selvittämällä kieleen liittyviä kysymyksiä ja ongelmia. Esimerkkeinä hän mainitsi vieraiden kielten opetuksen, puhutun kielen kuvaamisen (oli se standardin mukaista tai ei), oikeinkirjoituksen uudistamisen ja alkuperäiskielten kuvaamisen. Oikeinkirjoituksen uudistamista lukuun ottamatta esimerkit sopivat hyvin nykykäsityksiinkin.

Hermann Collitz puolestaan tiivisti kielitieteen ydinalueet *Languagen* avausnumerossa (1925) toteamalla, että kielitieteen tutkimusala koostuu kolmesta komponentista: yleisestä kielitieteestä, historiallisesta kielitieteestä ja soveltavasta kielitieteestä. Soveltava kielitiede hahmotettiin siis tuolloin kielitieteen osaksi, mutta kuten Elaine Tarone 90 vuotta myöhemmin (2015) totesi, seuraavina vuosikymmeninä soveltava kielitiede kehittyi omaksi monitieteiseksi tutkimusalakseen.

Soveltavan kielitieteen järjestöllinen merkkipaalu oli AILAn perustaminen (1964) Nancyssa, Ranskassa, missä sen ensimmäinen konferenssi pidettiin. Lyhenne viittaakin sen ranskankieliseen nimeen *Association Internationale de Linguistique Appliquée*, joka on edelleen käytössä, vaikka keskusjärjestö työskentelee käytännössä englanniksi. Perustamisen tarkoituksena oli muodostaa alan yhdistyksille kansainvälinen kattojärjestö. Kovin globaali tämä alku ei kuitenkaan ollut: konferenssia oli valmisteltu pari vuotta Euroopan neuvoston tuella, pyrkimys oli tavoittaa lähinnä eurooppalaisia kielitieteilijöitä ja kieltenopettajia, ja suurin osa esitelmistä pidettiin ranskaksi. Viisi vuotta myöhemmin pidettiin AILAn toinen konferenssi, tällä kertaa Cambridgessa Britanniassa, jossa tehtäviä määriteltiin uudelleen (ks. lähemmin Karlsson, tässä julkaisussa), minkä ohella kongressin rakenne muokattiin myötäilemään mukaan ilmaantuneita tutkimuslinjoja (mm. kontrastiivinen lingvistiikka, psykolingvistiikka, sosiolingvistiikka). Tästä käynnistyi vaihe, jossa AILA alkoi lähestyä sitä, mitä nykyisin pidämme soveltavana kielitieteenä. Se säilyi muodollisesti kaksikielisenä, mutta käytännössä käytti jo enimmäkseen englantia.

Kahdessa ensimmäisessä AILAn konferenssissa näkyi selkeä orientaatio kieltenopetukseen – kiinnostus vieraiden kielten oppimiseen ja sen tutkimiseen sai epäilemättä pontta toisen maailmansodan kokemuksista, mutta ne arvattavasti poikkesivat toisistaan Atlantin molemmin puolin. Euroopassa keskeisin opetettava vieras kieli oli ollut saksa jo 1800-luvulta lähtien, jolloin se vähitellen syrjäytti ranskan, mutta toisen maailmansodan seurauksena Saksasta tuli äkillisesti ei-toivottu maa, ja samalla USA:n kulttuurinen, poliittinen ja taloudellinen vaikutusvalta tekivät siitä ja englannin kielestä Euroopan näkökannalta houkuttelevan myös kielenoppimisen kohteena. USA:n yliopistot olivat tosin uudistuneet, ottaneet mallia saksalaisesta tutkimusyliopistoajatuksesta ja alkaneet kiinnostaa eurooppalaisiakin jo 1920-luvun lopulta asti. Yliopistojen houkuttelevuutta lisäsi natseja paenneiden lukuisten eurooppalaisten huippututkijoiden siirtyminen Yhdysvaltoihin 1930-luvulta lähtien (ks. esim. Östling 2024). Niinpä englannin opiskelu vieraana kielenä sai nopeasti vetovoimaa Suomessakin saksan kustannuksella. Vaikka USA:ssa englantia opetettiin maahanmuuttajille toisena kielenä, se omaksui silti nopeasti johtoaseman niin toisen kuin vieraankin kielen oppimisen tutkimuksessa. Eroa ei tehty alkuun yhtä järjestelmällisesti kuin nykyisin, eikä kaikkialla tehdä edelleenkään. Tässä voi nähdä myös yhteiskunnallisten, nimenomaan taloudellisten intressien vaikutuksen myös soveltavan kielitieteen käytäntöihin: suuret kansainväliset oppimateriaalikustantamot markkinoivat samoja materiaaleja joka puolelle maailmaa piittaamatta suurestikaan kontekstien erityisyyksistä. Tämä ohjaa tulkintaa, että L2-oppiminen on kontekstista riippumatonta (ks. esim. Bourne 2020). Suomi on onnekkaasti pitkälti välttynyt tältä, koska kotimaiset kustantamot ovat meillä laatineet myös vieraiden kielten oppimateriaalit. Tietenkin kotimaisten kielten osalta tämä on ainoa toimiva vaihtoehto, mutta englanti on ollut samassa vaaravyöhykkeessä kuin monissa muissakin maissa, joissa se ei ole vallitseva tai virallinen kieli. Myös AFinLA on saattanut vaikuttaa Suomen oman kontekstin huomioon ottamiseen, koska osa jäsenistöstä on ollut kouluissa opettajina, ja monet ovat osallistuneet oppikirjojen laadintaan.

Eurooppalaisista juuristaan huolimatta AILA on muuttunut radikaalisti globaalimmaksi perustamistaan seuranneiden 60 vuoden kuluessa. Jäsenjärjestöjä on joka maanosassa,

kansallisten järjestöjen ohella AILAn toimintaa elävöittävät alueelliset yhteistyöverkostot, ja maailmankongresseja on tietoisesti pyritty järjestämään eri puolilla maapalloa 1970-luvun lopulta lähtien. Vuosituhannen vaihteessa, jolloin olin AILAn toiminnassa mukana, pidettiin jo itsestään selvänä, että maailmankongressien järjestämisessä tavoitellaan mahdollisimman suurta alueellista kattavuutta. Lähialueilta on vaivattomampaa osallistua, joten kongresseihin päätyy eri kerroilla erilaisia osanottajia. Myös esitelmien aiheiden painopisteet vaihtuvat, mikä tasapainottaa keskusten määräävää asemaa.

Suomessa maailmankongressi järjestettiin vuonna 1996, mikä antoi paljon myös AFinLAlle. Järjestelyt olivat valtava ponnistus Jyväskylän yliopistolle, joka oli soveltavan kielitieteen kiistaton keskus Suomessa jo tuolloin. Kari Sajavaaran aloitteellisuus ja energia olivat aivan ratkaisevia siinä, että kongressi toteutui. Hän esitti rohkeasti Jyväskylää kongressipaikaksi AILAn johtokunnalle jossain aiemmassa kongressissa, ja viimeistään Kreikan kongressissa vuonna 1990 asian on täytynyt saada yleiskokouksen siunaus. Kilpailevia ehdotuksia kongressipaikaksi tulee AILAn johtokunnan käsittelyyn yleensä useampia, ja päästäkseen loppusuoralle niiden täytyy olla taitavasti laadittuja ja puolestapuhujien vakuuttavia. Ennen Powerpointin yleistymistä 1990-luvun puolivälistä ehdotuksen kilpailukyky on pitkälti ollut puolestapuhujan vakuuttavuuden varassa.

Maailmankongressi kohotti Suomen ja Jyväskylän soveltavan kielitieteen kansainvälistä tunnettuutta laajalti. Se myös innosti alan tutkijoita kotimaassa ja toi kansainvälisyyden kotikentällemme juuri ennen yliopistojen suuria kansainvälistymisaaltoja 1990-luvun lopulla ja 2000-luvulla.

AILAn jäsenjärjestöjä on tätä kirjoittaessa kaikkiaan 34, mutta globaali jakauma on edelleen epätasainen. Pohjois-Amerikasta ja Euroopasta on eniten jäseniä, Aasiasta useita, Latinalaisesta Amerikasta jokunen, Oseaniasta kaksi, Lähi-Idästä ja Afrikasta kummastakin yksi. Yksi vähittäinen mutta selvä muutos on kuitenkin se, että AILAn johtokunnan jäseniä on rekrytoitu eri alueilta. Tehtävääkin silti vielä riittää: Eurooppa ja USA ovat edelleen parhaiten edustettuina kaudella 2024–2027, ja 12 jäsenestä vain neljä eli kolmasosa on näiden ulkopuolelta, toisin kuin suurin osa maailmaa. Tilanne on kuitenkin tasoittunut alkuajoista ja tietoisuus globaalin etelän merkityksestä on ollut AILAssa ainakin keskusteluissa vahvasti esillä 2010-luvulta lähtien. AFinLA on ollut AILAn johdossa erittäin hyvin edustettuna: ensin Kari Sajavaara, sitten minä, Anne Pitkänen-Huhta ja nykyään Tarja Nikula-Jäntti ovat olleet johtokunnan jäseniä. Tämä on merkittävää näin pienelle maalle, kun johtokunnassa on vain tusinan verran jäseniä.

Etenkin viimeisimmän globalisaatioaallon seurauksena globaalit keskukset ovat maailmassa entisestäänkin korostuneet. Niinpä globaalijärjestön asema näyttäytyy keskuksena suhteessa jäsenjärjestöihin ja siinä ovat myös tärkeässä asemassa suuret tutkimusmaat, joilla on vahva edustus järjestön johtopaikoilla. On hyvä huomata myös, että samat maat ovat yleensä suurimpien kansainvälisten kustantamoiden kotipaikkoja, niin tieteellisten kuin oppimateriaaalikustantamoiden. Maailmanpoliittisen ja taloudellisen vallan jakautuminen näyttää näin ulottavan järjestyksiään myös tieteellisen toiminnan mahdollisuuksiin ja vaikuttavuuteen.

4 Soveltavan kielitieteen itseymmärryksestä

Tätä kirjoittaessani AILA esittää kotisivullaan (https://aila.info) soveltavan kielitieteen määritelmän, joka on monin tavoin mielenkiintoinen, mutta koska se on helposti löydettävissä ja melko pitkä (vrt. myös Mustajoki & Nikanne, tässä julkaisussa), en toista sitä, vaan esitän muutaman kommentin ennen kuin palaan ajassa taaksepäin. Määritelmässä todetaan ensimmäiseksi monitieteisyys ja tieteidenvälisyys sekä samassa virkkeessä tutkimuskohde, ”kielen ja kommunikaation käytännön ongelmat, jotka voidaan tunnistaa, analysoida tai ratkaista kielitieteellisin menetelmin ja teorioin tai kehittämällä lingvistiikkaan uusia teoreettisia ja metodisia kehikoita näiden ongelmien työstämiseksi”. Lisäksi todetaan, että ero lingvistiikkaan on etupäässä tutkimuskohteessa, minkä jälkeen luetellaan suuri joukko niin yksilöön, oppimiseen kuin kielen yhteiskunnallisiin ulottuvuuksiin liittyviä tutkimusalueita.

Huomio kiinnittyy siihen, miten monitieteisyyden julistamisesta huolimatta luonnehdinta poikkeaa vain vähän LSA:n sadan vuoden takaisesta määritelmästä: soveltava kielitiede ankkuroidaan lingvistiikan osaksi. Näin siis julistaa soveltavan kielitieteen globaali järjestö. Paikallisen tason tarkastelussa ilmenee, että vain ani harva AILAn jäsenjärjestö tarjoaa kotisivuillaan alan määritelmän tai luonnehdinnan. Määrittelijöitäkin silti löytyy. Jotkut, esim. Malesian MAAL, tekevät AILAn tapaan eron soveltavan kielitieteen ja muiden lingvistiikan lajien välillä. Toiset taas, kuten Thaimaan TAAL tai USA:n AAAL, eivät mainitse lingvistiikkaa lainkaan, kuten ei myöskään AFinLA. Soveltavan kielitieteen monitieteisyys tulkitaan siis edelleen alan piirissä eri tavoin.

4.1 AILA Review

Yhden ikkunan soveltavan kielitieteen itseymmärryksen historialliseen kehitykseen tarjoaa AILAn oma julkaisusarja *AILA Review*, joka ilmestyi 1984–2001 järjestön itsensä kustantamana ennen siirtymistään John Benjaminsin suojiin (2003–). 1980- ja 1990-luvuilla teemat keskittyivät enimmäkseen vieraan kielen oppimisen ja opetuksen kysymyksiin, minkä lisäksi esiintyi jonkin verran psykolingvistiikan, sosiolingvistiikan ja käännöstieteen aiheita. Viimemainittu on sittemmin kehittynyt omaksi tieteenalakseen eikä juuri enää identifioidu soveltavaan kielitieteeseen. Tärkeimpiä alan kehityksen ja itseymmärryksen hahmottamiseksi ovat kenties olleet sarjan kolme teemanumeroa (*AILA Review* 4, 12 ja 14), jotka luotailivat soveltavan kielitieteen käsitteiden ja sen tutkimuslinjojen luonnetta.

Näistä yksi on välittömästi osa AFinLAn historiaa, nimittäin *AILA Review* 12, joka julkaisi valikoituja esitelmiä Jyväskylässä 1996 pidetystä maailmankongressista ja siten osaltaan ilmensi AFinLAn senhetkistä näkemystä siitä, mikä kongressissa (ja alalla) oli juuri tuolloin huomionarvoista. Keskityn tästä syystä siihen, sillä laajempi keskustelu tieteenalamme pohdinnasta ei kuulu tämän artikkelin piiriin (ks. Saarinen & Halonen, tässä julkaisussa). Julkaisun nimi, *Applied Linguistics Across Disciplines* kuvastaa monitieteisyyden arvostusta tutkimusalan ytimenä ja tieteidenvälisiä suhteita soveltavan kielitieteen kysymyksissä sivuttiin joka artikkelissa. (Vieraan) kielen opetus ja oppiminen olivat eniten läsnä, liitettiin ne sitten kääntämiseen tai kirjallisuuteen. Kriittinen diskurssianalyysi oli tuolloin uusi

aluevaltaus ja näyttävästi esillä Norman Faircloughin artikkelissa, lisäksi genreanalyysi ja medialingvistiikka esiintyivät omina artikkeleinaan. Lars Sigfred Evensen ja Christopher Brumfit pohtivat suorimmin soveltavan kielitieteen luonnetta, yleisimmällä tasolla Brumfit (1997). Hän lähestyi aihetta käsitteen "teoreettinen käytäntö" avulla, joka jäsensi alan kaksoisluonnetta yhtäältä "puhtaana", toisaalta "käytännöllisenä" tieteenä. Tämä analyysi ja siitä seurannut synteesi tuntuvat nykyisinkin relevanteilta, vaikka artikkelissa toki näkyy kirjoitusajan henki, eikä se juuri poikkea Bloomfieldin varhaisesta luonnehdinnasta (ks. yllä luku 3). Brumfitin oma määritelmä on seuraava:

> The theoretical and empirical investigation of real-world problems where language is an issue (Brumfit 1991: 46)

Tässä ytimekkäässä määritelmässä ei yritetä ratkaista suhdetta muuhun kielitieteeseen, rajata muita tieteenaloja sisään tai ulos, eikä yritetä listata mukaan kuuluvia tutkimusalueita. Muotoilun uutuus sadan vuoden takaiseen on teoreettisen tutkimuksen mainitseminen.

Kiinnostava yksityiskohta monikielisyyden näkökulmasta on AILAn julkaisujen kielen muutokset. Huolimatta siitä, että AILA oli alkuvaiheessa linjannut toimivansa kaksikielisenä ranska–englanti, kaikkiaan *AILA Review'ssa* ilmestyneistä 15 numerosta muita kieliä kuin englantia käytettiin vain neljässä. Ensimmäinen oli kaksikielinen, toinen peräti kolmikielinen (joukossa yksi saksankielinen artikkeli). Sitten jatkettiin yksinomaan englannilla, kunnes 1990-luvun lopussa kielikysymys leimahti uudelleen: vaadittiin monikielisyyttä kautta linjan, niin julkaisuihin kuin konferensseihinkin. Tätä ehdotti ja puolusti kiivaasti AILAn vuosittaisissa edustajien kokouksissa joukko ranskankielisiä, mutta vaikka jotkut meistä pohjoismaisista pyrimme herättämään laajempaa pohdintaa siitä, mikä olisi hyvää monikielisyyspolitiikkaa siihen nähden, että jäsenistössä puhutaan lukuisia muitakin kieliä kuin englantia ja ranskaa, kysymykseen ei löytynyt ilmeistä ratkaisua eikä suurta kiinnostusta. Erikoinen yksityiskohta debatissa oli se, että yksi äänekkäimpiä ranskan käytön vaatijoita on tunnettu nimenomaan monikielisyystutkijana. Käytännössä monikielisyys typistyi siihen, että ranskan osuutta lisättiin hetkellisesti. Niinpä keskustelua seuraavassa numerossa (13) englanninkielisiin artikkeleihin liitettiin ranskankielinen käännös abstraktista ja otsikosta, sekä joka artikkeliin muutama ranskankielinen nosto tiivistämään pääsanomaa. Sitä seurasi taas tyystin englanninkielinen numero. Vielä yksi numero (15) ilmestyi, jossa otsikot ja abstraktit olivat kahdella kielellä, mutta vailla nostoja. Tämän jälkeen *AILA Review* siirtyi John Benjamins -kustantamolle, jolloin kaksikielisyys tuntui jo unohtuneen.

Monikielisyys ei siis toteutunut AILAn käytännöissä; yhden eurooppalaisen kielen lisääminen julkaisuihin tuskin olisikaan tuonut suurta apua maailmanjärjestön inklusiivisuuden takeeksi. Yhden kielen käyttö lingua francana voi kuitenkin olla jopa ainoa käytännöllinen ratkaisu nimenomaan maailmanjärjestön tasolla. Jos taas tarkastelee AILAn paikallisten jäsenjärjestöjen viestintää, se näyttäytyy erittäin monikielisenä: konferensseja ja muita tilaisuuksia pidetään, julkaisuja laaditaan ja tutkimusta tehdään lukuisilla kielillä niin kansallisissa järjestöissä kuin alueellisissa verkostoissa. Latinalaisessa Amerikassa espanja on vallitseva kieli, englantia ei juuri näe, ja tarvittaessa espanja toimii alueellisena

lingua francana esim. portugalinkielisten kanssa. Monikielisyys on AILAssa siis ollut esillä pitkään. Kiinnostus sitä kohtaan on vain vahvistunut 2000-luvulla, mutta ei niinkään järjestön ylätason, "keskuksen" käytäntönä kuin jäsenjärjestöjen toiminnassa ja ennen kaikkea vahvasti esiin nousseena tutkimuskohteena ja jopa paradigman muutoksena.

AFinLA on julkaisuissaan noudattanut selkeästi kolmikielisyyspolitiikkaa, mikä käytännössä on merkinnyt painotusta suomenkielisiin julkaisuihin. Se noudattelee siis enemmistökielen linjaa ja istuu tältä osin oivallisesti kontekstiinsa.

4.2 *Applied Linguistics* – teoria, käytäntö ja arvostus

AILA Review'n ohella on myös toinen julkaisu, *Applied Linguistics*, jolla voi perustellusti katsoa olevan suora yhteys AILAan, koska sen pani alulle vuonna 1980 kaksi jäsenjärjestöä, USA:n AAAL ja Iso-Britannian BAAL. Kustantajaksi lähti Oxford University Press, ja lehdestä kehittyi 2010-luvun lopulla alan johtava tieteellinen julkaisu, vaikka onkin kuluvalla vuosikymmenellä taas hiukan menettänyt ranking-asemaansa (jonka relevanssiin voi kyllä hyvin perustein suhtautua kriittisesti). *Applied Linguisticsin* merkitys oli laajempi kuin tuolloin järjestön itsensä kustantaman *AILA Review'n*, koska se oli helposti tavoitettavissa. Kaupalliset kustantajat tietenkin markkinoivat tuotteitaan suuremmalle yleisölle kuin melko niukkavaraiset tieteelliset järjestöt, jotka tyypillisesti keskittyvät jäsenistöönsä. Kumpaakin julkaisua kuitenkin luonnehtii se, että niiden fokus on erittäin laaja: soveltava kielitiede kokonaisuudessaan, ilman rajoituksia. Tällaisilla yleislehdillä on tutkimusalallaan aivan oma merkityksensä, koska useimmat julkaisut erikoistuvat jollekin alueelle, kuten meidän alallamme vaikkapa sosiolingvistiikkaan, kieltenopetukseen tai kielitaidon mittaamiseen.

Applied Linguisticsin päätoimittajakautenani huomasin harmikseni, että suomalaiset tutkijat tarjosivat siihen tekstejään aniharvoin. Niitä ei tullut edes yhtä vuodessa eikä kannustuspyrkimyksilläni näyttänyt olevan vaikutusta.

Kuten yleislehdelle sopii, toimitimme toisen päätoimittajan, John Hellermanin kanssa *Applied Linguisticsin* erityisnumeron alan identiteetistä vuonna 2015, johon kutsuimme tunnettuja tutkijoita reflektoimaan alan tilaa ja tulevaisuutta. Useimmat kutsuun vastanneista olivat angloamerikkalaisia ja selvä yksimielisyys vallitsi kahdesta asiasta: ensinnäkin siitä, että soveltavan kielitieteen juuret ovat kielenoppimisen ja -opetuksen tutkimuksessa ja toiseksi siitä, että soveltava kielitiede on luonteeltaan monitieteistä. Nämä ovat etenkin toisen maailmansodan jälkeen vakiintuneet alan yhteiseksi ymmärrykseksi sen ytimestä. Näin siitä huolimatta, että kuten yllä jo todettiin, varsinkin monitieteisyydestä vallitsee erilaisia tulkintoja.

Kenties vähemmän odotuksenmukaista oli useamman kirjoittajan huomio alan alhaiseksi koetusta arvostuksesta. Syitä haettiin eri suunnilta. Jonkun mielestä ala ei ole riittävän fokusoitu, toisen kritiikki kohdistui trendikkyyden puutteeseen, ja kolmas ongelma muotoiltiin puuttuvaksi teoreettisuudeksi ja liialliseksi käytännönläheisyydeksi. Näitä voisi lähestyä vertaamalla soveltavaa kielitiedettä vaikkapa lääketieteeseen, joka on kiistatta yksi monissa yhteiskunnissa arvostetuimpia tieteenaloja. Ensinnäkin yhtenäisen fokuksen puute vaikuttaa aivan yhtä ilmeiseltä lääketieteessä kuin soveltavassa kielitieteessä

– psykiatria ja patologia, foniatria ja virologia ovat kaukana toisistaan. Olisi silti vaikea kuvitella, että vaadittaisiin kaikkien alojen yhdistämistä yleislääketieteeseen, jotta ala olisi houkuttelevampi. Niukahkoa trendikkyyttä ei myöskään ole kaihdettu. Teoreettisuus jää myös taka-alalle lääketieteissä, jotka pikemminkin ovat tiukan empiirisiä ja käytäntöön suuntautuneita. On suorastaan ajateltavissa, että lääketieteen arvostus perustuu juuri sen kykyyn ratkaista käytännön ongelmia.

Tieteenalojen arvostus on kontekstisidonnaista ja historiallisesti vaihtelevaa: 1800-luvun Euroopan idealistinen valtavirta saksalaisessa yliopistomaailmassa nosti humanismin ihanteet korkealle, kun taas 1900-luku oli luonnontieteiden ja teknologian suuren nousun aikaa. Näitä arvostuksen muutoksia voi kuitenkin pitää pikemminkin yhteiskunnallisten kehityslinjojen ja taloudellisten intressien ilmentyminä kuin nimenomaisten tutkimuskäytäntöjen seurauksina.

Elaine Tarone (2015) esitti *Applied Linguisticsin* erikoisnumerossa kysymyksen, miten hyvin oikeastaan tunnistamme omat vahvuutemme. Esimerkkinä hän nosti sen, miten kaksi- ja monikielisyyden kognitiiviset hyödyt herättivät maailmanlaajuista huomiota, kun ne vihdoin tulivat median ja suuren yleisön tietoisuuteen. Alan tutkijat eivät tätä hehkuttaneet – hehän joko tiesivät asian entuudestaan tai, kuten suppeampi joukko, suhtautuivat kriittisesti aiheeseen. Jos kaipaamme alalle enemmän näkyvyyttä, saattaisi olla hyvä rakentaa juuri vahvuuksillemme.

Teoreettisuuden ja käytännöllisyyden suhde pulpahtaa keskustelun pintaan aina silloin tällöin. Kramsch (2015) kantoi huolta teoreettisuuden puutteesta ja arveli alan arvostuksen pysyttelevän alhaalla, koska se mielletään käytännölliseksi. Hän ehdottaa, että meidän on teorisoitava käytäntöjämme. Samankaltaisia ajatuksia on kypsytellyt Li Wei (2018: 10), jonka mielestä alamme eteenpäin viemiseksi on ratkaisevan tärkeää kehittää uusia teoreettisia viitekehyksiä, sillä jotkut kriitikot saattavat mieltää soveltavan kielitieteen lähtökohtaisesti epäteoreettiseksi. Tällainen argumentointi ei ehkä istu kovin hyvin tutkimusalaan, joka on monitieteinen ja sen seurauksena myös monimuotoinen. Soveltavan kielitieteen osa-alueiden teoreettisuuden aste vaihtelee, aivan kuten tutkimusmenetelmät ja viitekehyksetkin. Brumfitin yllä käsitelty määritelmä vuodelta 1991 jo sitä paitsi sisältää myös teoreettisen tutkimuksen. Vuosikymmenten saatossa alojen kirjo on muuttunut ja moninaistunut; jotain on jäänyt myös pois. Ei ole syytä epäillä, etteikö tämä luonnollinen muuntuminen, joka vastaa uusiin kysymyksiin uusin menetelmin, jatkuisi vastedeskin. Teoreettisuutta voi lisätä missä siihen tuntee tarvetta, mutta koko alan nimissä puhuminen edellyttää sellaista yhtenäisyyttä, jota soveltavalla kielitieteellä ei ole ja jota ei ole perusteita vaatiakaan.

Applied Linguisticsiin tarjotuissa teksteissä 2010-luvun jälkipuolella erottuu kaksi selvää trendiä, joista yksi on juuri pyrkimys kohti suurempaa teoreettista syvyyttä. Toinen trendi on puolestaan jopa vastakkainen edelliselle, nimittäin pyrkimys metodiseen uskottavuuteen, etenkin kvantitatiivisten menetelmien käytössä. Monella julkaisulla onkin kvantitatiivisten menetelmien erityisosaajia vakituisina asiantuntijoina tasoa varmistamassa. Näitä kahta suuntausta ei voi olla vertaamatta siihen, miten Bloomfield ja Sapir sata vuotta sitten orientoituivat kielitieteeseen, vaikkei heistä kumpikaan katsonut edustavansa soveltavaa

kielitiedettä. Siinä, missä Bloomfield (1925, 1933) ihannoi täsmällistä, luonnontieteille ominaista tiukkaa metodologista uskottavuutta ja pyrki tuomaan esiin näkemystä, että kielitieteen on oltava luonnontiede (*science*), Sapir teorisoi kielen, kulttuurin ja ajattelun keskinäissuhteita (ks. Sapir 1921) monin sellaisin tavoin, jotka löysivät tiensä muidenkin teoreettisten tutkimusalojen keskiöön 1900-luvulla. Silti kumpikin piti empiriaa ja kenttätutkimusta korkeassa arvossa ja asetti puhutun kielen ensisijaiseksi tutkimuskohteeksi. Sapir myös opettajansa Boasin tavoin yhdisti jo varhain kielentutkimusta toiseen tieteenalaan eli antropologiaan.

Herää kysymys, mille tutkimuksellinen uskottavuus rakentuu – ja kenen silmissä? 2010-luvun jälkipuolen trendeissä ilmenee hyvin se, mitä kutsutaan soveltavan kielitieteen ”monitieteisyydeksi”, ts., että omaksutaan vaikutteita eri tieteenaloilta. Tällöin sisäiset eriytymiset voivat viedä eri tutkimussuuntia kauaskin toisistaan. Korkean teoreettisuusasteen tavoittelu viittaa läheisyyteen vaikkapa estetiikan tai kirjallisuustieteen kanssa, kun taas tiukan kvantitatiiviset menetelmät luontuvat pikemmin kokeellisiin aloihin, kuten kognitiotieteeseen tai psykologiaan ja niihin yhteiskuntatieteiden suuntauksiin, jotka 1990-luvun kvalitatiivisen käänteen jälkeen ovat palailleet kvantitatiivisiin metodeihin. Tässä mielessä soveltava kielitiede muistuttaa sellaisia tutkimusaloja kuin kasvatustiede tai lääketiede, jotka ovat hyvinkin monimuotoisia ja laaja-alaisia vailla sellaista ”kovaa ydintä”, josta voisi helposti sanoa, että tämä on puhdasta lääketiedettä tai kasvatustiedettä. Lisäksi ihmistieteille on yleensäkin ominaista kilpailevien paradigmojen rinnakkaiselo, joten soveltava kielitiede ei tässä suhteessa ole niinkään poikkeus kuin valtavirtaa.

Tutkimuksen näkökulmasta soveltava kielitiede, kenties verrattain perifeerisenä tieteenalana, voi pitää vahvuutenaan sitä, että se omaksuu menetelmiä, teorioita ja kysymyksenasetteluun liittyviä vaikutteita toisilta, usein suuremmilta tieteenaloilta ja lähestyy omia erityisiä tutkimuskysymyksiään yhdistelemällä näitä tavoilla, jotka sopivimmin edistävät juuri näiden kysymysten tutkimusta.

5 Samaa tahtia keskuksissa ja periferioissa?

Applied Linguisticsissä edellä ilmenneet tutkimuksen orientaatiota jäsentävät trendit olivat pinnalla erityisesti alan keskuksissa eli Pohjois-Amerikassa ja suurissa eurooppalaisissa tutkimusmaissa. Näiden ohella voi myös havaita julkaistuissa ja tarjotuissa käsikirjoituksissa, miten uskollisesti periferia seuraa keskusta yleisen orientaation ja erityisesti teoreettisten viitekehysten omaksumisessa. Otan tässä vain yhden esimerkin soveltavan kielitieteen ytimestä, nimittäin kielen oppimisen ja opetuksen (ks. myös Dufva, tässä julkaisussa). Näissä tutkimuksissa on melko tavallista, että sekä käsitekehikko että teoreettiset ja metodiset lähtökohdat ovat samoja kuin keskuksissa, etupäässä USA:ssa, kun taas aineisto ja tulokset on hankittu muualta, kirjoittajien kotipaikoista. Jossain mielessä tämä saattaa tuntua luontevalta, sillä siinä ikään kuin yhdistyvät tieteen universaalisuus ja paikallisuus. Tilanne ei kuitenkaan ole ihanteellinen.

Kielenoppimisessa on ongelmallista, jos tutkimusta tehdään samalla tavoin konteksteissa, jotka poikkeavat toisistaan jyrkästi: englanti, maailman eniten opiskeltu ja tutkittu kieli, on globaalisti katsottuna oppijoille ennen kaikkea vieras kieli, kun taas missä englanti on maan pääkieli, se on oppijoille, yleensä maahanmuuttaneille, toinen kieli. Joillekin se siis on jokapäiväisen elämän arjessa selviytymisen edellytys, toisille taas ei, minkä lisäksi englannin oppimisella on monenlaisia muita merkityksiä eri konteksteissa; se voidaan kokea mahdollisuudeksi parempaan tulevaisuuteen, rasittavaksi pakkopullaksi tai vain yhdentekeväksi. Silti 2010-luvulla tehtiin runsaasti tutkimusta kielenoppijoiden edistymisestä, tuloksista ja saavutuksista kuin kysymyksessä olisi universaali, tilanteesta riippumaton ilmiö. Asetelmat, mittarit ja teoreettiset kehykset saattoivat olla suoraan peräisin tunnetuista ulkomaisista tutkimuksista, mutta siirretty sellaisinaan uuteen kontekstiin. Tämä alentaa niiden arvoa edes replikointitutkimuksina, koska lähtökohtien eroavuutta ei ole otettu huomioon. Isompi ongelma on se, että kyseenalaisen toiston sijaan kaipaisimme tietoa siitä, mitä emme tiedä paikallisesta vaihtelusta. Millaisissa olosuhteissa koulutusta järjestetään ja kenelle? Miten oppilaat mahdollisesti valikoituvat jo yhteiskunnallisen asemansa nojalla? Tätä tarjottuja käsikirjoituksia koskevaa havaintoa tukee kokemukseni myös väitöskirjojen tarkastajana eri maailmankolkilta: tutkimuksen osanottajat tai aineisto on kyllä koottu paikallisesti, mutta tutkimuskysymykset, hypoteesit ja teoreettinen tausta ovat "kansainvälisiä", yleensä peräisin keskeisistä länsimaista ja tulokset tulkittu näitä malleja vasten ikään kuin paikallisuus olisi vain sattumaa tai jollain tavoin vähäarvoista.

Voidaksemme koko alalla ymmärtää paremmin, millaiset tilanteiset käytännöt ja merkitykset vaihtelevat relevanteimmin teoreettisen käsitteellistämisen ja mielekkäiden tutkimusasetelmien kehittämisen kannalta, mikä on yleistä ja mikä uniikkia vaikkapa koulujärjestelmän, opiskelijoiden tai heidän perheidensä tavoitteissa, mahdollisuuksissa tai ongelmissa, tarvitsemme tutkimusta, joka on sensitiivistä omalle kontekstilleen eikä aseta etusijalle sitä, mikä vastaa senhetkistä (tai, kuten usein käy, sitä edeltänyttä) keskusvetoista valtavirtaa. Yksi hyvä esimerkki kontekstin oivaltavasta hyödyntämisestä löytyy mm. AFinLAn aikanaan aktiivisen jäsenen, Håkan Ringbomin tutkimuksista 1980-luvulla, jolloin hän tutki englannin oppimista suomenkielisten ja ruotsinkielisten parissa Suomessa. Tällöin yhteinen yhteiskunnallinen konteksti ja koulujärjestelmä toimivat luonnollisena taustana, kun taas kielten typologinen etäisyys englannista muodosti selvän kontrastin.

Toki myös sellaista tutkimusta ja teoriaa on syntynyt, joka tarkastelee englannin asemaa, merkityksiä ja käyttöä hyvinkin tilannesidonnaisesti eri maissa. Yllättävän usein kontekstivaikutteiden teoreetikot ja aloitteelliset tutkijat ovat kuitenkin joko itse suurista tutkimusmaista tai näihin maihin asettuneita tutkijoita, kuten Alastair Pennycook, Jan Blommaert tai Sinfree Makoni.

Keskusten ja periferioiden suhdetta valottavat omalta osaltaan kirjoittajien lehtien toimitukselle tekemät kysymykset. Jos katsotaan, mitä alallaan keskeiseen yleisjulkaisuun pyrkivät tai pettyneet tutkijat kysyvät, periferia ja keskus näyttäytyvät jälleen erilaisina. Kirjoittajat saattavat toki olla kiinnostuneita siitä, miksi juuri heidän artikkeliaan ei hyväksytty, mutta yleisemmät tiedustelut antavat enemmän miettimisen aihetta. Saatetaan kysyä, kannattaako heidän maastaan edes yrittää lähettää julkaistavaksi mitään, onko lehdellä

jotain heidän kielialuettaan vastaan, tai jopa aivan suoraan ovatko ainoastaan tunnetut länsimaiset tutkijat tervetulleita. Viimeinen kysymys osuu ja sattuu. Jo urallaan edenneet suurten tutkimusmaiden kirjoittajat omaksuvat usein melko yleisen argumentoinnin tason ja tarttuvat itsevarmasti siihen, mikä on juuri ajankohtaista tai uusi näkökulma. Arvioijat tunnistavat tämän ja ehdottavat auliisti hyväksymistä. Spesifimmin paikallisesti kehystetty aihepiiri saattaa jäädä helpommin jalkoihin, etenkin jos se seurailee hiukan jo muodista poistunutta valtavirtatutkimusta.

Tässä kohden on todettava, että yllä olevat ovat omia huomioitani ja ennen kaikkea, että paikallista relevanssia tutkimuskohteissa sekä tilanteista sensitiivisyyttä varmasti pystyisi näkemään enemmän, jos pääsisi laajemmin seuraamaan vaikkapa AILAn jäsenjärjestöjen konferensseja ja julkaisuja. Vaikutelmani omista vierailuistani tällaisissa konferensseissa viittaavat siihen, että todelliset käytännöt vaikuttavat hyvinkin nimenomaan paikallisesti relevanteilta muuallakin kuin AFinLAssa ja niissä maissa, joissa en itse jää kielimuurin taakse. Monissa maissa kieli on estänyt syventämästä paikallisia havaintoja, koska esitelmät pidetään paljolti paikallisilla kielillä lukuun ottamatta ulkomailta kutsuttujen vierailijoiden esityksiä. Ne kerrat, jolloin olen saanut tulkin apua tällaisissa tilaisuuksissa, ovatkin avartaneet omia käsityksiäni. Itselleni mieleenpainuvimpia ovat olleet tilanteet autoritäärisissä maissa, joissa osanottajien kriittiset kommentit ovat poikenneet täysin siitä, mitä englanniksi on puhuttu. Esimerkiksi Kiinassa erään konferenssin paneelikeskustelu käsitteli englanninkielisen julkaisemisen huomattavaa merkitystä Kiinan tieteelle. Puhuttiin englantia, oltiin yhtä mieltä. Mutta kun yleisön puheenvuorot pidettiin mandariiniksi, seurasi protestien myrsky. Lukuisat osanottajat hyökkäsivät kansainvälisen tutkimusjulkaisemisen vaatimusta vastaan. Kiinan näkyvyys tai vaikuttavuus ulkomaailmassa oli kuulemma heidän kannaltaan yhdentekevää, ja englanniksi julkaiseminen silkkaa ylempien tahojen kiusantekoa tutkijoita kohtaan. Kritiikki oli suoraa ja julkista – minua ja kenties muutamaa muuta aivan ulkopuolista lukuun ottamatta läsnäolijat ymmärsivät sen hyvin. Ilman korvaani supattavaa tulkkia olisin käsittänyt tilanteen aivan toisin, kenties kiinalaisten nöyräksi yksimielisyydeksi.

Keskusta ja periferia -teemaan liittyen tein vielä pienen pikakatsauksen siihen, mikä juuri nyt (huhtikuussa 2025) näyttää olevan keskeistä soveltavassa kielitieteessä ja kertovatko viimeaikaiset trendit myös keskuksen ja periferian suhteista jotain. Käytin tässäkin *Applied Linguisticsiä*, sillä se on ensinnäkin alan yleislehti ja toiseksi globaalisti levinneimpiä soveltavan kielitieteen julkaisuja. Katsoin, mitkä artikkelit ovat eniten luettuja ja mitkä eniten siteerattuja. Kumpiakin *Applied Linguistics* luettelee viisi. Eniten luettujen viiden artikkelin joukossa kaksi oli diskurssianalyyttisiä, kaksi liittyi translanguaging-teoriaan ja yksi vieraan kielen oppimiseen. Kiinnostus suuntautui siis moniaalle. Siteeratuimpien joukossa puolestaan keskittyminen oli ilmeistä: neljä viidestä koski vieraan kielen oppimista, yksi oli teoreettinen. Vastaava ilmiö löytyi kirjoittajien sijainnissa: luetuimpien joukossa näkyi selvä kirjo, jossa kahdessa kaikki kirjoittajat edustivat keskuksia, yhdessä vain osa kirjoittajista, kahdessa oli periferiasta keskuksiin siirtyneitä, joista toisessa yksi kirjoittaja suorastaan edusti periferiaa. Sen sijaan siteeratuimpien joukossa neljä viidestä edusti keskuksia ja yksi oli siirtynyt periferiasta keskukseen. Otos on toki tavattoman suppea,

mutta se tukee muita havaintoja: kielenoppiminen on edelleen soveltavan kielitieteen kovaa ydintä ja keskuksen asema rakentuu siteeraamisen kautta. Kiinnostavaa on toki sekin, että lukjoita samalla kiinnostaa myös se, mikä on valtavirran ulkopuolella niin aiheiltaan kuin kirjoittajakaartiltaan. Näin mahdollistuu (ja selittyy) myös muutos.

6 AILA ja AFinLA: kansainvälisyys ja pieni maa

Keskusta ja periferia määrittyvät suhteessa toisiinsa ja niiden rakentamiseen osallistuvat kaikki. Organisaation ylin johto (eli keskus) ja sen jäsenjärjestöt (eli periferia) ovat riippuvaisia toistensa olemassaolosta. Suhde on kuitenkin epäsymmetrinen, sillä keskusorganisaatio voi säilyä toimivana, vaikka siitä jäseniä häviäisi tai vaihtuisi, kun taas jäsenjärjestöt ilman keskusta lakkaavat olemasta ”jäseniä”, mikä voisi myös haperruttaa entisten jäsenten välisiä verkostoja. Globaalisoituneessa maailmassa perifeeristen elementtien intressissä on ylläpitää yhteyksiä muualle, ja siksi keskusorganisaatioita mielellään perustetaan. Niiden perustaminen onkin historian myötä lisääntynyt globalisaation edetessä, kuten jo edellä (luku 2) kuvattiin.

Historiallisesta perspektiivistä AFinLAn perustamisvuosi (1970) seurasi AILAn perässä hyvinkin nopeasti, vain kuusi vuotta perustamiskokouksesta ja vuotta Cambridgen konferenssin jälkeen, vaikka verrattuna moniin muihin Euroopan maihin AFinLA antoi odottaa itseään (ks. myös Karlsson, tässä julkaisussa). Juuri AILAn käynnistyminen kohotti soveltavan kielitieteen tietoisuutta itsestään, toi yhteen alan tutkijoita Euroopan maista ja innosti mukaan tulleet houkuttelemaan toisiakin seuraamaan esimerkkiä. Vaikkei Suomi ollut ensimmäisten joukossa perustamassa omaa järjestöä, AFinLAn perustamiseen vaikuttivat avainhenkilöiden, erityisesti Nils Erik Enkvistin kansainväliset suhteet. Samoihin aikoihin Suomessa käytiin myös ilmeisesti ajoittain tiukkaakin keskustelua siitä, miten kieliaineita tulisi uudistaa niin yliopistoissa kuin kouluissakin. Tämä kiinnostus oli tuskin yksinomaan peräisin ulkomailta, sillä AFinLAn perustamiskokouksessa ja valmisteluryhmässä oli myös kotimaisten kielten edustajia ja tutkijoita. On ilmeistä, että meilläkään ei menty järjestö edellä, vaan kiinnostus soveltavan kielitieteen kysymyksiin oli jo olemassa, ja toki kielentutkimuksella kaikkiaan oli jo pitkä perinne Suomessa.

Globaaleissa organisaatioissa (kuten AILA) suuri on kaunista. Näkyvyys ja vaikutusvalta kasvavat järjestön koon myötä. AILAssa 1960-luvun eurosentrisyyden jälkeen pyrittiin osallistamaan pieniä(kin) maita mm. viemällä maailmankongresseja eri puolille maailmaa.

Siitä huolimatta organisaation johto on koko ajan ollut enimmäkseen peräisin keskusmaista (angloamerikkalaiset ja suuret eurooppalaiset), valkoihoisia, alalla jo tunnettuja tutkijoita.

Samoin on laita korkean profiilin julkaisuissa, kuten *Applied Linguistics,* vaikka se on etenkin viimeisen vuosikymmenen aikana koettanut voimistaa diversifikaatiota sekä toimituskunnassa että päätoimittajien valinnassa. Kuten edellä havaittiin, ydinteemat ja keskusten vaikutusvalta ovat silti säilyttäneet asemansa vakaasti.

Sekä kattojärjestöjä suurine maailmankongresseineen että jonkin tutkimusalan yleislehtiä kritisoidaan välillä siitä, että niiltä puuttuu yhteinen pohja ja fokus, sillä samalla kun ne kattavat paljon monenlaista, ne ovat sisäisesti erilaistuneita. Tarvitaanko näitä geneerisiä instituutioita lainkaan? Organisatorisesti motivaatio on melko selvä: suurempi organisaatio on vaikutusvaltaisempi ja uusia jäsenjärjestöjä helpompi perustaa sinne, missä niitä ei vielä ole, kun on mahdollista hyödyntää kontakteja ja toisten kokemuksia ja malleja. Juuri nyt tieteen vapaus on laajalti uhanalaista, myös ns. globaalissa pohjoisessa. Tällöin korostuu tieteellisten organisaatioiden yhteistyö tieteen puolesta.

Monilla tieteenaloilla toimii yleisjulkaisuja, joiden tunnetuimmat esikuvat ovat luonnontieteissä: sekä *Nature* että *Science* ovat luetuimpien (ja arvostetuimpien) kärkijoukkoa. Diversiteetti, joka mahdollistaa isompia kuvia omasta ja lähialoista, ei suinkaan implikoi, että välttämättä syntyisi yksi kokonaiskuva, joka olisi kaikille sama. Päinvastoin, suuresta valikoimasta rakentuu lukemattomia yhdistelmiä. Juuri siksi yleisorganisaatioilla ja yleisjulkaisuilla on potentiaalia luoda väyliä ideoiden liikkumiselle, yhdistelyille ja uudenlaisille kehityskuluille.

Tutkimusta eli järjestelmällistä tiedonhankintaa on tehty tunnetun historian aikana kaikkialla ja tieteellistä tutkimusta tarvitaan edelleen mahdollisimman monista paikoista, koska tutkimuksen ja tietämisen kohteet ovat erilaisia. Niin kielet kuin lajit tai sairaudetkin sekä näiden kaikkien ekologia vaihtelevat ja monenlainen tieto niistä parantaa ymmärrystämme, teorioitamme ja päätelmiämme. Kontaktiverkostot mahdollistavat yhteydet samojen alojen tutkijoihin muissa maissa ja tarjoavat nopeimman tavan levittää vaikutteita kumpaankin suuntaan. Globaalit organisaatiot, samoin kuin kansainväliset yleisjulkaisut pystyvät parhaimmillaan näyttämään tutkimusalan vaihtelun eri puolilla maailmaa: sen, miten tutkimusta tehdään hyvin erilaisissa olosuhteissa, joissa tutkijoiden ja tieteen asema voi poiketa toisistaan huomattavasti. Tutkimussisällöistä nousee erilaisia puolia, jotka voivat kulkea myös epätahdissa suhteessa globaalin keskiön trendeihin.

Maailmankongressit näyttävät hyvin tämän potentiaalin, joka voi koitua niin keskusten kuin periferioiden hyväksi. Vaikka keskuksen ääni kuuluu yleensä voimakkaana, paikallisilla järjestäjillä on päävastuu kongressista, ja monet ovat onnistuneesti esitelleet oman alueensa tutkimusta, sen polttavia kysymyksiä ja tärkeimpiä kiinnostuksen kohteita. Myös AFinLA vahvisti niin näkyvyyttään alalla kuin omaa toimintaansa 1996 AILAn maailmankongressin järjestäjänä. Maailmankongresseissa on aina suuri kirjo sektioita, työpajoja ja intressiryhmien tapaamisia, joiden joukossa periferiat saavat tilaa ja tilaisuuksia löytää toisensa. Periferian ei kannata yrittää toistaa keskuksen trendejä ja puheita mahdollisimman uskollisesti – sen arvo on juuri sen erityisyydessä.

7 Lopuksi: Käännetään asetelma – periferian mahdollisuudet

Tieteelliset organisaatiot omistautuvat tieteen ja tutkimuksen edistämiselle, tieteen legitimiteetille, näkyvyydelle ja vaikuttavuudelle. Tästä käy esimerkiksi suurin tiedeorga-

nisaatioiden globaali yhteenliittymä, *The International Science Council*, jonka visiona on edistää ihmiskunnan ”yhteistä yhteiskunnan hyvää” (engl., *science as a public good*). Ylevä ja sopivan geneerinen visio ylätason organisaatiolle – mutta miten sitä voi toteuttaa ylätasolta, kun tutkimus tehdään ruohonjuuritasolla, missä yhteinen hyvä voi saada erilaisia prioriteetteja, merkityksiä ja panostuksia? Lisäksi näin yleisen tason organisaatiolla on omat rasitteensa jo pelkästään tutkimusalojen eroavuuksien vuoksi. Sillä on kuitenkin erityinen – ja suurin – velvollisuus puolustaa tieteen vapautta kaikkialla, missä tämä vapaus on uhattuna. Samanlaiset seikat velvoittavat myös tieteenalakohtaisia katto-organisaatioita, ja jäsenistöllä on oikeus vaatia tätä niiltä.

Keskuksista ei helposti näe ulospäin, etenkään, jos vaikkapa katto-organisaatio on pantu kokoon yksinomaan keskusten itsensä edustajista. Yksi ilmiö, joka on levittäytynyt keskuksista tieteen instuutioihin maasta ja alasta riippumatta, on ”huippututkimuksen” kiihkeä priorisointi, jonka varjoon on väistämättä jäänyt kysymys, miten globaalisti pätevää tai relevanttia kyseinen tutkimus ja sen tulokset ovat, ja kuka huipun määrittää. Toinen seikka, joka on yllä jo tullutkin problematisoiduksi, on kysymys tutkimuksen trendeistä, joka vaikuttaa olevan soveltavassa kielitieteessä tuon tuostakin pinnalle pulpahtava huoli. Vaikka on hyvä olla herkkä tutkimuksen uusille tuulille teorioiden ja metodien muutoksissa, saattavat myös vähemmän trendikkäät kysymykset olla tärkeitä ja suuria, vaikka ne koskisivat periferioita enemmän kuin keskuksia ja vaikkeivät ne olisi aivan uusia.

Periferia tuntuu määräytyvän ja määrittävän itsensä suhteessa keskukseen, jota kohti kaikki kääntyvät niin, etteivät periferiat juuri ole osoittaneet kiinnostusta toisiaan kohtaan. Esimerkiksi yleisjulkaisuissa tyypillistä on viitata keskusten tutkijoihin ja mahdollisesti saman kysymyksen tutkijoihin kirjoittajan lähiympäristöstä, mutta eri paikallisuuksien välinen viittailu vaikuttaa vähäisemmältä. Toisaalta tätä epäilemättä voivat tasoittaa erikoistuneiden julkaisujen käytännöt. Asema periferiassa on kuitenkin tarkastelukulmana ja älyllisesti edullinen siksi, että sieltä käsin ei voi väistää tietoisuutta toisista perspektiiveistä. Se pakottaa tarkastelemaan itseään toisen silmin, selittämään ja positioimaan itsensä suhteessa johonkin toiseen. Periferialla on vahvuuksia, jotka kumpuavat siitä, etteivät ne ole itseriittoisia ja että ne joutuvat katsomaan ympärilleen. Niillä on mahdollisuuksia esimerkiksi synteesien tekijöinä: ne voivat omaksua, yhdistellä ja muokata vaikutteita, teorioita, malleja, trendejä eri suunnilta ja tuottaa omintakeisia ratkaisuja. Paitsi AILAn jäsenjärjestöt, myös soveltava kielitiede itse on tieteen koko kentässä melko perifeerinen, ja sekä tutkimusalan että oman järjestömme AFinLAn vahvuudet voivat juuri tästä näkökulmasta olla hyvinkin samankaltaisia.

Tutkimuksessa soveltava kielitiede omaksuu menetelmiä, teorioita ja kysymyksiä monilta tieteenaloilta ja pystyy yhdistelemään omaksumiaan vaikutteita itselleen sopivimmilla tavoilla. Siksi soveltavalla kielitieteellä on enemmän vaikutusvaltaa ja vahvuuksia kuin se alan sisäisistä keskusteluista päätellen tuntuu tunnistavan. Taronen (2015) huomio kaksikielisyyden kognitiivisista vaikutuksista oli hyvä esimerkki. Juuri nyt suuren liikkuvuuden maailmassa monikielisyys on aivan keskeinen maailmanlaajuinen kysymys. Sen ei kuitenkaan tarvitsisi olla ongelma, jos yleiset käsitykset ja harhakäsitykset kielestä eivät olisi niin vallitsevia monissa yhteiskunnissa. Kielellinen multikompetenssi, onnistunut

kommunikointi kielirajojen yli ja sitä helpottavat kielikontaktien luonnolliset ominaisuudet kuuluvat soveltavan kielitieteen asiantuntemuksen piiriin, jota on aihetta tuoda esiin ja tutkia edelleen.

AFinLAlla ja soveltavan kielitieteen tutkimuksella Suomessa on paljon annettavaa kansainväliselle tutkimukselle ja organisaatioille, vaikka emme ole keskus, josta uudet teoriat ja tutkimustrendit olisivat tyypillisesti lähtöisin. Meillä on kiinnostava kieliympäristö, jonka tutkimuksessa on paljon omintakeista, sekä menestystarinoita yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, joita voimme kertoa eteenpäin. Globaalin ydin on siinä, että periferia on globaalisuuden edellytys.

Kirjallisuus

Bloomfield, L. 1925. Why a linguistic society? *Language, 1* (1), 1–5. https://www.jstor.org/stable/409544

Bloomfield, L. 1930. *Language*. New York: Henry Holt.

Bourne, J. H. 2020. English for speakers of other languages. Teoksessa N. Mercer, J. Swann & B. Mayor (toim.) *Learning English*. 2. painos. https://doi.org/10.4324/9781003060567

Brumfit, C. J. 1991. Applied Linguistics in higher education: Riding the storm. *BAAL Newsletter, 38*, 45–9.

Brumfit, C. J. 1997. Theoretical practice: Applied linguistics as pure and practical science. Teoksessa A. Mauranen & K. Sajavaara (toim.) *Applied linguistics across disciplines*. AILA Review 12, 18–30.

Burke, P. 2015. *What is the history of knowledge?* New Jersey: John Wiley & Sons

Chatterji, S. K. 1985. Linguistics in India, 1917–1942. Teoksessa R. N. Dandekar (toim.) *Progress of Indic Studies* 1917–1942. Poona: Bhandarkar Oriental Research Institute, 321– 331.

Collitz, H. 1925. The scope and aims of linguistic science: Abstracts of the addresses delivered on Dec. 28, 1924, *Language, 1* (1), 14–16.

Del Tomba, A. 2023. Variation and change in the formal marking of Khotanese (II) *Indogermanische Forschungen*, *128* (1), 157–178. https://doi.org/10.1515/if-2023-0007

Dufva, H. Tässä julkaisussa. Käsitykset kielten oppimisesta: AFinLAn toimintaa vuosilta 1970–2020.

Franzmann, A., A. Jansen & P. Münte 2015. Legitimizing science. An introductory essay. Teoksessa A. Jansen, A. Franzmann & P. Münte (toim.) *Legitimizing science. National and global public (1800–2010)*. Chicago: The University of Chicago Press, 1–34.

Halonen, M. & T. Saarinen tässä julkaisussa. Tieteenala, tutkimusala, koulukunta, instituutio vai organisaatio? Näkökulmia suomalaiseen soveltavaan kielitieteeseen ja kielentutkimukseen.

Hellerman, J. & A. Mauranen (toim.) 2015. Special Issue: Definitions for Applied Linguistics. *Applied Linguistics, 36* (4).

Karlsson, F. Tässä julkaisussa. Soveltavaa kielten tutkimusta Suomessa ennen AFinLAn perustamista vuonna 1970.

Kramsch, C. 2015. Applied Linguistics: A theory of the practice. *Applied Linguistics, 36* (4), 454–465. https://doi.org/10.1093/applin/amv039

Laakso, L. 2023. Akateeminen vapaus tutkimuskohteena – Havaintoja Afrikasta. *Annales Academiae Scientiarum Fennicae, 2* (1), 138–159. https://doi.org/10.57048/aasf.130120

Li, W. 2018. Translanguaging as a practical theory of language. *Applied Linguistics, 39* (1), 9–30.

Mustajoki, A., & U. Nikanne tässä julkaisussa. Soveltava kielitiede tieteen vaikuttavuusvaatimuksen näkökulmasta.

Pennycook, A., & S. Makoni 2020. *Innovations and challenges to applied linguistics from the Global South*. Abingdon: Routledge.

Poskett, J. 2023. *Horizons. The global history of science*. London: United Kingdom: Penguin.

Ringbom, H. 1987. *The role of the first language in foreign language learning.* Multilingual Matters 34. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

Sahala, A & J. Töyräänvuori 2022. Kirjoitustaidon kehittyminen. Teoksessa S. Svärd & J. Töyräänvuori (toim.) *Muinaisen Lähi-idän imperiumit: Kadonneiden suurvaltojen kukoistusja tuho*. Helsinki: Gaudeamus, 49–69.

Sapir, E. 1921. Introductory: Language defined. Teoksessa E. Sapir (toim.) *Language: An introduction to the study of speech.* New York: Harcourt Brace & Co. 3–23. https://doi.org/10.1037/13026-001

Tarone, E. 2015. Second Language Acquisition in Applied Linguistics: 1925–2015 and beyond. *Applied Linguistics, 36* (4), 444–453. https://doi.org/10.1093/applin/amv035

Östling, J. 2024. *Kunskapens stora hus. Huvudlinjer i universitetets historia*. Stockholm & Göteborg: Makadam.